

Makale türü / Article type: Araştırma / Research

SOSYAL GİRİŞİMCİLİĞİN SOSYAL HİZMET ALANINDAKİ TEMSİLİ: YADES PROJESİ ÖRNEĞİ

Hürü Akalın

Yüksek Lisans Öğrencisi- Bandırma Onyedü Eylül Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Sosyal Hizmet Programı, Bandırma, Türkiye, huruakalin95@gmail.com, ORCID: 0000-0001-6017-5505

■ **Özet:** Sosyal girişimcilik, kurum, kuruluş ya da kişilerin kar getirici hedeflerden çok, sosyal sonuçlar ortaya koymak amacıyla gerçekleştirdiği faaliyetlerdir. Sosyal girişimciler, ihtiyaç boşluğunu tespit ederek, cevaplara hayal gücünü yerleştirerek, güvenli ve ihtiyaç duyulan kaynakları bularak toplumun ve bireylerinin ihtiyaçlarını gidermeyi amaçlamaktadır. Sosyal girişimciler farklı alanlarda faaliyette bulunmaktadır. Bu alanlardan biri de dezavantajlı bireylere yönelik olan faaliyetlerdir. Bu bağlamda sosyal hizmetin uygulama alanlarından olan yaşlılık alanında da girişimci faaliyetler bulunmaktadır. Bunlardan biri olan YADES projesi makale kapsamında incelenmektedir. Proje Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı'nın hibe desteği ile büyükşehir belediyeleri aracılığı ile uygulamaya konulmuştur. Projenin temel hedefi, toplumda en çok saygıyı hak eden yaşlıların yalnızlık, kimsesiz kalmışlık duyguları ile baş başa kalmamaları ve başarılı yaşlanmanın gerektirdiği ölçüde bir hayat sürdürmelerine fayda sağlamaktır. Bu bağlamda evde temizlik hizmeti, psikolojik destek, spor ve fizik tedavi faaliyetleri, hobi kursları ve kültürel faaliyet programları gerçekleştirilmektedir. Bu kapsamda sosyal hizmet mesleği ve sosyal girişimcilik alanında projenin faydalarını incelemek için nitel araştırma yöntemlerinden görüşme, gözlem ve katılımcı gözlem teknikleri kullanılarak veriler toplanmıştır. Görüşmede yarı yapılandırılmış soru formu kullanılmıştır. Yarı yapılandırılmış formun yanında gözlem tekniği ile projenin uygulama merkezinde yapılan faaliyetlerin analizi yapılmıştır. Yapılan bu çalışma ile yaşlılık alanında sosyal hizmet uygulamalarının sosyal girişimcilik kapsamında daha da artmasının sağlanması için örnek olması beklenmektedir.

Anahtar Kelimeler: Başarılı yaşlanma, Sosyal girişimcilik, Yaşlı destek projesi, Yaşlılarla sosyal hizmet

Representation of Social Entrepreneurship in the Field of Social Work: Example of Yades Project.

■ **Abstract:** Social entrepreneurship is the activities carried out by institutions, organizations or individuals in order to produce social results rather than profitable goals. Social entrepreneurs aim to meet the needs of the society and its individuals by identifying the need gap, by placing the imagination in the answers, by finding safe and needed resources. Social entrepreneurs operate in different areas. One of these areas is disadvantaged individuals. In this context, there are entrepreneurial activities in the field of aging, which is one of the application areas of social work. One of them, YADES project, is examined within the scope of the article. The project was implemented through metropolitan municipalities with the grant support of the Turkish Ministry of Family, Labor and Social Services. The main goal of the project is to benefit the elderly, who deserve the most respect in the society, not to be alone with the feelings of loneliness, loneliness, and to live a life as required by successful aging. In this context, home cleaning service, psychological support, sports and physical therapy activities, hobby courses and cultural activity programs are carried out. In this context, data was collected using qualitative research methods, interview, observation and participant observation techniques to examine the benefits of the project in the field of social work and social entrepreneurship. Semi-structured questionnaire was used in the interview. In addition to the semi-structured form, an analysis of the activities carried out in the application center of the project was made with the observation technique.

With this study, it is expected that it will set an example to increase social work practices in the field of old age within the scope of social entrepreneurship.

Keywords: Successful aging, Social entrepreneurship, Elderly support project, Social work with the elderly

GİRİŞ

Toplumların gelişmesi, toplumdaki sosyal sorunlara çözüm için ilgiyi arttırmıştır. Tarih boyunca teknolojik gelişmeler ve devletlerin ilerlemesiyle sosyal sorunlar artış göstermiştir. Bu durum sosyal sorunlara olan ilgiyi de arttırmıştır. Bunun sebeplerinden birisi de toplumdaki sosyal sorunlar karşısında sorumluluk bilinci ile yaklaşan kişi sayısının artmasıdır. Toplumsal gelişmenin bu noktada sağlanabilmesi için girişimcilik ve sosyal girişimcilik önem kazanmaktadır. Çünkü bir sosyal sorunun öncesinde gözlemlenip daha sonrasında çözümü için düşünülmesi ve harekete geçilmesi gerekmektedir. Bu nedenle sosyal girişimcilik günümüzde giderek önem kazanmaktadır. Sosyal girişimcilik uygulamalarında toplumun tüm kesimleri için faaliyetler geliştirilebilmektedir. Bu anlamda toplumsal yaşamda her bireyin yaşamının bir evresi olan yaşlılık evresi bireyleri için birtakım zorlukları beraberinde getirmektedir. Toplumsal yaşamda karşılaştıkları zorlukların üstesinden gelmesi için çözümler düşünülüp girişimde bulunmak gerekmektedir.

Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı'na bağlı, Engelli Hizmetleri Genel Müdürlüğü 2016 yılında Yaşlı Destek Programı (YADES 2016) Uygulama Usul ve Esaslarını yayımlamıştır. Bu kapsamda üretilecek projelerde öncelikle olarak yaşlılar için evde bakım ve refakat, psiko-sosyal destek, evde teknik destek hizmetleri, mobil ekiplerin oluşturulması ve koordinasyon merkezinin kurulmasına öncelik verilmiştir. Yaşlı Destek Programı (YADES) Türkiye'de ikamet eden ve hizmete ihtiyaç duyan 65 yaş üstü yaşlıların korunması ve desteklenmesini amaçlamaktadır. Bunun yanı sıra bu projenin biyo-psiko-sosyal bakıma ihtiyacı olanların yaşadıkları sosyal çevrelerinde gerekli olan bakımlarının yapılarak yaşamlarının kolaylaştırılması ve bu hizmetlerin ülke genelinde yaygınlaştırılması amacı da vardır. Proje çağrısına çıkılmasındaki bir diğer amaç ise yaşlı bireylere verilen hizmetlerin çeşitliliğini arttırmaktır. Bakanlık onayı ile proje çağrısı başlatılmış olup, büyükşehir belediyelerinden gelecek projeler ön değerlendirme ve proje kabul aşamalarından geçip bütçe aktarımlarının yapılması planlanmıştır (EYGM, 2016, s. 4). Bakanlığın açmış olduğu proje çağrısına istinaden Sakarya Büyükşehir Belediyesi Sosyal Gelişim Merkezi Sosyal Hizmetler Şube Müdürlüğü çalışanı Yeliz HAYAT ÖZCEYLAN yaşlanan bireylerin karşılaştıkları zorlukların azaltılması amacıyla sosyal girişimcilik ekseninde şekillenen Yaşlı Destek Merkezi ismiyle projeyi yazmıştır. Çalışma kapsamında projenin ortaya çıkışını anlamak ve konu bütünlüğünü sağlamak adına ilk olarak girişimcilik ve sosyal girişimcilik

kavramlarını açıklamak yerinde olacaktır. Proje ile iyilik hali yükseltilmesi amaçlanan grubun yaşlılar olması ve projenin Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı'nın proje çağrısı ile yazılması nedeniyle yaşlılık ve yaşlılarla sosyal hizmet alanlarına değinilmiştir. Projenin hibesi sağlandıktan sonra yürütücülüğünü büyükşehir belediyesi bünyesindeki sosyal hizmet birimleri üstlenmektedir.

Sosyal hizmet alanlarının girişimci faaliyetlerle desteklenmesi gerekmektedir. Bu nedenle araştırmanın amacı, sosyal girişimciliğin sosyal hizmet alanındaki önemini ortaya koymaktır. Bu çalışma, sosyal hizmet literatürüne sosyal girişimcilik ve sosyal hizmet ilişkisini aktarması açısından önem arz etmektedir.

1.KAVRAMSAL ÇERÇEVE

1.1.Girişimcilik

Girişimci kelimesi Latince kökenli olan “intare” sözcüğünden gelmektedir. Fransızcada ise, “bir işi yapmayı üstlenmek” anlamına gelen “entreprendre” ve girişen, başlayan anlamını ifade eden “entrepreneur” kelimesinden türetilmiştir (Aydınlık, 2015, s.7). İlk olarak girişimciliğin tanımını 18. yüzyılın başında İrlandalı ekonomist Richard Cantillon yapmıştır. Girişimci, belirginleşmemiş bir bedel karşılığında satmak üzere üretimin girdilerini ve hizmetlerini satın alan ve üreten kişi olarak ifade edilmiştir (Tosunoğlu'ndan akt: Başar, 2019,s.4).

Ekonomik gelişmelere göre girişimci tanımına yeni nitelikler eklenmiştir. Girişimci tanımı R. Cantillon'dan sonra Jean Baptise Say tarafından tanımlanmıştır. Girişimcinin risk alma özelliğini odaklanıldığı kadar üretim mekanizmalarını örgütleme ve yönetme niteliğine sahip olması üzerinde de durulmuştur. Girişimcinin yeniliklere açık ve dinamik olma özelliğini ise ekonomik kalkınmada, insan kaynaklarının temel kaynağı olarak ilk kez vurgulayan Joseph A. Schumpeter'tir. Schumpeter'in bakış açısıyla girişimci, toplumda değişimi yaratacak kişi ve kurumlar olarak tanımlanmaktadır (Başar, 2019. s.4). Türk işletmecilik literatüründe “müteşebbis” olarak yer alan girişimcilik kavramı, Arapça “teşebbüs” kelimesinden türetilmiştir. Günümüzde ise “girmek” kökünden türetilerek girişimci halini almıştır (Aydınlık, 2015, s.7). Türk Dil Kurumu ise girişimciyi, “üretim için bir iş fikrini ortaya koyan, ticaret, endüstri vb. alanlarda ortaya sermaye koyarak girişimde bulunan kimse” olarak tanımlanmaktadır (TDK, 2020). Toplumda var olan sermaye ile doğal kaynakları bir araya getirerek yeni mal ve hizmetlerin üretilmesi için çabalayan, bunu yaparken de sürecin riskini üstlenen kişiye girişimci denir. Temel amaç toplumda ortaya çıkan ihtiyaçları gidermektedir. Karşısına çıkan fırsatları yeni mal ve hizmet üretimi için sağlıklı şekilde yorumlayıp harekete geçmek girişimcinin kendine has bir özelliğidir. İhtiyaçları gidermenin yanı sıra ekonomik bir kazançta planlanmaktadır. Diğer insanların kargaşa olarak gördüğü durumlarda ortaya çıkan

durumların fırsatlarını fark ederek, bu süreci başarılı bir şekilde yürüterek iş fikri ortaya çıkarılabilmektedir.

Başarılı bir girişimcide bulunması gereken özellikler şöyle sıralanabilir. Bunlar, iş kurmaya istekli olmak, özgüveni yüksek olmak, kararlı olmak, oluşan riskleri başarılı bir şekilde yönetebilme yeteneğine sahip olmak, yenilikçi ve yaratıcı olmak, değişimleri fırsat olarak değerlendirmek, belirsizlikler karşısında her zaman tedbirli olmak, planlı ve programlı hareket etmek, liderlik özelliğine sahip olmaktır (Şen, Tarih Belirtilmemiş, s.56). Özelliklere bakıldığında en temelde kendine güven ve kararlı olmak yatmaktadır. Bu iki özellik temelde kişide bulunduktan sonra diğer özellikler de eklenebilmektedir. Risk durumunda ortaya çıkan krizleri doğru yönetip değişimlere açık olmak ve liderlik vasfı önem arz etmektedir. Daima üretken olmak, işten yılmamak, düşünceleri yaratıcılıkla birleştirmek, istihdama katkıda bulunmak, ihtiyaçları doğru belirleyip doğru girişimde bulunmak girişimci için önemlidir.

Girişimciliği kapsam açısından, dış (genel) ve iç girişimcilik, içerik açısından ise ekonomik (ticari) ve sosyal girişimcilik olarak ifade edilebilir (Ürper, 2018, s.8). Sosyal girişimciliğin toplumda sosyal değer yaratma özelliği göz önünde bulundurulduğunda sosyal hizmet mesleği ile ortak paydaları olması açısından sosyal girişimcilik üzerinde durulacaktır.

1.1.1.Sosyal Girişimcilik

Küreselleşmenin etkisiyle birlikte dünya küçük bir köy haline gelmektedir. Tarım toplumundaki sorunlar, teknolojinin de yaygınlaşması nedeniyle kimi zaman bölgesel kimi zaman da küresel bir soruna dönüşmektedir. Bu nedenle sosyal sorunların kapsamı ve niteliği değiştikçe bu sorunlara yaklaşım da değişim geçirmektedir. Bu nedenle çözüm adına ticarete ve işletme yönetimde ilerlemeyi sağlayan girişimcilik yönteminin farklı bir bakış açısıyla ele alınıp toplumsal olayların çözümünde de kullanılabilmesi amaçlanmıştır ve bu yöneme ise sosyal girişimcilik yöntemi adı verilmiştir (Şeker, 2012, s.24). Sosyal girişimcilik terimi, sosyallik ve girişimcilik olmak üzere iki farklı boyutu kapsamaktadır. Sosyal girişimciliğin, girişimcilik boyutunda sorun ve fırsatları fark etme, doğru değerlendirme, risk alma ve yenilikçi yollarla çözümler üretme bulunmaktadır. Sosyallik boyutunda ise toplumsal sorunlar yer almaktadır. (Ersen vd., 2010,s.7). Sosyal girişimci, sosyal değer yaratmak amacıyla fırsatları keşfeden, canlandıran ve değerlendiren kişidir (Marshall'dan akt: Büyükaslan ve Kızıldağ, 2017, s. 49).

Dess, sosyal girişimciliği tanımlarken beş faktör üzerinde durmaktadır;

- Sosyal değer yaratmak (kar amacında olmayıp sosyal etki anlamında) ve sürdürülebilirlik için yol haritası belirlemek,
- Yol haritasında yeni karşılaşılan fırsatları değerlendirmek,
- Sürekli öğrenmeye açık olmak,

- Mevcut olan kaynaklarla sınırlandırma yapmadan faaliyet göstermek,
- Toplumla karşı yüksek sorumluluk bilinci göstermek (Dess'den akt: Demir, 2014,s.350)

Bu özellikleri barındıran sosyal girişimcilerin çabaları, kamu kurumlarının sivil toplum kuruluşlarının çözemediği toplumsal sorunları çözmek, toplumsal ihtiyaçları gidermek içindir. Bu yönüyle daha insani ve ahlakidir. Girişimci, sosyal girişimciye kıyasla daha çok kendisi için çalışır. Sosyal girişimci ise kendinden çok toplum için çalışır. Sosyal girişimci için sosyal dönüşümün sürekliliği önem ifade eder (Ürper, 2018, s.11). Yapılan işler kişiden kişiye göre değişebilir, fakat herkesin toplumsal sorumlulukta tamamlayabileceği bir eksik mutlaka vardır. Dikkate alınması gereken ise toplumu başarılı bir şekilde analiz edilmesidir. Toplumda oluşan sorunun özünü kavramak önemlidir. Bu anlamda girişimci kişinin gözlem yeteneği güçlü olmalı ve ileri görüşlü olmalıdır. Girişimde bulunan kişinin görevi toplumda ortaya çıkan sorunu tespit ederek bunun için çözüm arayışına girmesidir. Çözüm arayışında toplumun çözüm için ne kadar yeniliklere açık olduğuna da dikkat etmesi gerekir. Sosyal girişimcinin bu noktada yılmadan çalışmaya istekli olması başarılı sonuçlar ortaya koymasında büyük önem arz etmektedir (Denizalp, 2007,s.7).

Toplumlarda ortaya çıkan sorunların fark edilmesi ve sorumluluk bilinciyle hareket ederek çözüm yolları aranması sosyal girişimciliğin faaliyet alanı içine girmektedir. Bu anlamda toplumsal yaşamda yaşamın evrelerinden biri olan yaşlılık dönemi bireyler için bir sürü sorunu beraberinde getirmektedir. Toplumların yaşlanan bireye bakış açısındaki farklılıklardan kaynaklı olarak, sosyal sorunlar ortaya çıkmaktadır. Bu nedenle yaşlı bireylerin topluma katılımı noktasında sosyal girişimcilik faaliyetlerinde bulunmak toplumda yaşlı bireylerin topluma katılımı noktasında gereklidir.

1.2. Yaşlılık

Yaş, ferdin doğumundan ölüm anına kadar geçirdiği zamandır. Takvimde tek olarak kabul edilen zaman, kronolojik yaştır. Biyolojik yaş ise vücudun yıpranma derecesine göre gösterdiği yaştır. Biyolojik yaş, insanın sağlık durumu, medeni hali, cinsiyeti, içinde yaşadığı çevre şartları ve çalışma şartları ile yakından ilgilidir (Seyyar, 2011, s.377). Biyolojik yaşlılığa bağlı olarak organlarda ortaya çıkan değişikliklere fizyolojik yaşlılık; kişinin kendini yaşlı olarak algılamasına bağlı olarak yaşam görüşü ve yaşam şekline duygusal yaşlılık; aynı yaşta olan bireylerle kıyaslandığında toplum içinde fonksiyonların devam ettirilmesine ise fonksiyonel yaşlılık denir (Karakuş, 2018, s.21).

Toplumda yaşlı denilince akla gelen, başkasının bakımına ihtiyaç duyan, hareket etmede zorluk çeken, değişim konusunda isteksiz, sosyal ilişkileri zayıflamış

bireyler akla gelmektedir. Yaşlıların yaşlarının getirmiş olduğu tecrübe gibi yaşlılığın olumlu yönü göz önünde bulundurulmayarak sürekli yaşlılık ile ilgili olumsuz yargılara vurgu yapılmaktadır. Yaşlı bireylerin olumsuz yönlerine yapılan vurgu, yaşlıları toplumda yalnızlığa itmektir. Hayatlarının olumsuz yönde etkilenmesine sebep olmaktadır. Yaşlılık durağan bir dönem değildir. Yaşlılığa ilişkin tutum, kişilerin ve toplumların nasıl değerlendirdiğine bağlı olarak değişmektedir. Bunun yanı sıra, yaşlılık bünyesinde çeşitli güçlerin etkileşimini içerir. Güçlerin varlığında ve etkileşiminde toplumdaki ve yaşlanan bireydeki olumlu yönlerin açığa çıkarılması gerekmektedir. Yaşlılık, bebeklik, yetişkinlik gibi diğer evreler kadar doğal ve kaçınılmazdır. Tüm insanlık için ise genel geçer bir durumdur. Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ) yaşlılık sınıflandırmasını; 45-59 yaş arası orta yaş, 60-74 yaş arası yaşlılık, 75-89 yaş arası ileri yaşlılık, 90 ve üstü ise ihtiyarlık şeklinde belirlemiştir (EYHGM, 2013, s.2). Toplam nüfus içerisindeki yaşlı nüfus oranlarına bakacak olursak, 2016 yılında oran, 8,3; 2017 yılında 8,5'tir. 2018 yılı itibariyle ise 8,8 oranındadır. Yaşlı nüfus oranının 2023 yılında 10,2 olması öngörülmektedir (EYİB, 2020, s.77). Yıllar içindeki yaşlı nüfus oranının artışı yaşlıların toplum içerisinde büyük bir çoğunluğu oluşturacağı gerçeğini ifade etmektedir. Bu anlamda yaşlılara yönelik olan bakış açılarının değiştirilmesi önemlidir. Yaşlı nüfusa yönelik hizmetlerin kapsamı genişletilmelidir.

Yaşlılık, insan yaşamının son evresidir. Yaşlanma ise doğumdan ölüme kadar devam eden bir süreçtir. Kısaca yaşlılığın göreceli ama yaşlanma sürecinin evrensel olduğu ifade edilebilir (Kurt, 2008, s.7). Canlının doğumundan ölümüne kadar devam eden yaşlanma, biyo-psiko-sosyal açıdan durağanlığa sebep olmaktadır ve nihayetinde canlının tüm fonksiyonlarının durmasıyla sona ermektedir. Kişi, yaşlanma sürecinin bizzat tanığı olması sebebiyle günlük hayatına olan etkilerini, yaşam kalitesini ne ölçüde değişime uğrattığını, yaşlanmanın nasıl bir niteliği olduğunu bu süreci yaşayarak tecrübe etmektedir. Bu sebeple yaşlanmanın hangi açılardan bireyi etkisi altına aldığını bilmek, aynı zamanda yaşam kalitesinin ne düzeyde olduğunu ve yaşlılığa olan bakış açısını etkileyen faktörleri de bilmek anlamına gelmektedir (Çetin, 2019, s.5) Yaşlanmaya etki eden dört neden saptanmıştır;

1. İş hayatından kopuş ile birlikte pasif durumda olmak,
2. Fiziksel hareketlerde zorluk yaşamakla beraber yakınmaların yaygınlaşması,
3. Eğlenceli bir yaşamdan yoksunluk, yaşamı zevkli hale getiren aktivitelerden vazgeçmek veya bunların dışında kalmak,
4. Ölümün kendisine diğer bireylerden daha yakın olduğu düşüncesinin yerleşmesi(Dik ve Ark.' dan akt: Sucu, 2019, s.67). Yaşlanmayı etkileyen unsurlara baktığımızda ortaya çıkan nedenlerin etkilerini en aza indirmek aslında yaşlılığa ilişkin kişinin ve toplumun algısını değiştirmekle mümkündür. Yaşlılık sürecinin daha sağlıklı geçmesi için, çocukluktan itibaren bireyin yaşlanma olgusuna

hazırlanması gerekmektedir. Yaşlılığın korkulacak bir şey olmadığını, bu dönemin saygı, sevgi ve zorlukları paylaşmayla daha güzel geçeceğini hissettirmek ve bu hissi yaşattırmak gerekmektedir. Yaşlılıkta toplumsal etkileşim ne kadar fazla olursa yaşlının yaşamdan memnun kalma duygusu o kadar pozitifleşmektedir. Kendisini bireysel olarak bir bütünün parçası gibi hissetmektedir. Huzurlu ve mutlu bir yaşlanma süreci için, bireyin değişime ve gelişime açık olması, hayatındaki yitimleri kabullenip çözüm planları araması ve her yitimden bir ders çıkarması, kendini ve çevrelerini bilmesi aynı zamanda ötekilerini de görmeye çalışması gerekmektedir. Bireyin geçmişten dersler çıkarıp, mutlu olmak için “şimdiyi ve bugünü yaşama becerisini” geliştirmemiz gerekmektedir (Pehlivan, 2018, s.37-38).

1.2.1. Aktif ve Başarılı Yaşlanma

“Başarılı yaşlanma” kavramı 1960’ların başlarında ilk kez Butler tarafından geliştirilmiştir. Rowe ve Kahn ise yaşlanma ve hastalığın farklı oluşumlar olduğunu ileri sürmektedir. Rowe ve Kahn’ ın “başarılı yaşlanma” modeli üç ana unsurdan oluşmaktadır: Birincisi, hastalık ve bakıma muhtaçlığın düşük düzeyde olması; ikincisi, bilişsel ve fiziksel aktivitenin yüksek düzeyde olması; üçüncüsü, aktif olarak yaşama katılım unsurları yer almaktadır. Başarılı yaşlanmanın en yaygın olan tanımı bireyin geçmiş ve şimdiki yaşamına olan memnuniyeti olarak ifade edilmektedir (Oğlak’tan akt: Baş, 2019, 24). Gerontolojide bireylerde yaşa bağlı olarak meydana gelen değişikliklerle, hastalık sonucu ortaya çıkan değişiklikleri birbirinden ayırmışlardır. Normal yaşlanma “olağan ya da “başarılı” olarak ifade edilmektedir. Bu ayırımı göre patolojik olmayan, yaşa bağlı değişiklikleri gösteren kişiler “olağan” yaşlı, kendi yaş grubuna göre ortalama olarak çok az veya hemen hemen hiç işlev kaybı göstermeyen ve yaşamla ilişkisini kaybetmeyen kişiler ise “başarılı” yaşlı olarak tanımlanmaktadır (Bayraktar’dan akt: Danış, 2015, s.49). Aktif yaşlanma kavramı ise 1960’lı yıllara dayanmaktadır. Aktif yaşlanma ile sadece fiziksel olarak aktiflik veya işgücüne katılma durumunda sağlanan aktiflik değil, bireyin sosyal, ekonomik ve kültürel olarak topluma sürekli katılımını destekleyen çok yönlü bir vizyon ifade edilmektedir. Aktif yaşlanmanın mantığındaki olgu hasta, engelli veya emekli olan bireyin toplumdan soyutlanmasının önüne geçme ve toplumun bütün kesimlerine aktif olarak katılımını sağlanmasıdır. Bu anlamda yaşlanan kişinin aile çevresi ve yeni nesillerle iletişimini güçlendirmek amaçlanmaktadır. Ayrıca yaşlanan bireyin toplumsal alandaki bütünlüğün parçası olmaya devam etmesini sağlamak önemlidir (Uyanık ve Başığit, 2018, s.290-291). Aktif yaşlanma kavramı, yaşı ilerlemiş bireylerin çalışma yaşamında devamlılık sağlayabilmeleri, sağlıklarının yerinde olmasını, topluma katkıda bulunmaya devam etmeleri için daha fazla fırsatın sunulmasını ifade etmektedir. Aktif yaşlanma, bireylere ilerleyen yaşlarına rağmen sosyal güvenlik, sağlık ve toplumsal hayata

katılım açısından fırsatlar sunarak yaşam kalitelerini yükseltmeyi hedefleyen bir sistem olarak değerlendirilmektedir (Avrupa Aktif Yaşlanma ve Nesillerarası Dayanışma Yılı Hakkında Bilgi Notu, 2011, s.2-3).

1.3. Yaşlılarla Sosyal Hizmet

Sosyal hizmet mesleği, toplumda bulunan her birey içine alan bütüncül uygulamalar gerçekleştirmektedir. Amacı, bireylerin refahı ile toplumun refahı arasındaki dengeyi sağlamaktır. Bu nedenle bireylerin ve toplumun yaşam kalitesini korumak ve artırmak için oluşturulmuş planlı değişme stratejileri ile müracaatçıların etkileşimlerini geliştirmek, sosyal hizmetin temel hedefidir. Bir diğer anlatımla, sosyal hizmet toplumun olanakları ölçüsünde bireylerin gelişmesine katkıda bulunmayı, çevreleriyle aralarındaki karmaşık ve çok yönlü etkileşimi dikkate alarak onların potansiyellerini geliştirmeyi, bunu engelleyecek faktörleri ortadan kaldırmayı amaçlamaktadır. Bu anlamda sosyal sorunların çözümünü esas almakta, bireylerle belirli gruplara destek sağlamakta ve sosyal ilişkilerin yapısını değiştirmeye odaklanmaktadır (Işıkhan, 2014,s.320).

Dünya’da yaşlı nüfus hızla artmakta ve yaşlılara yönelik hizmetler daha çok önem kazanmaktadır. Bu durum sağlık, sosyal hizmet ve sosyal güvenlik gibi alanlarda yaşlılara yönelik yeni hizmet modellerinin ortaya konulmasını zorunlu kılmaktadır (Altun, 2020, s. 188). Sosyal hizmet açısından yaşlılık, önemli çalışma alanlarından birisidir. Sosyal hizmet mesleği, çocukluk, yetişkinlik ve yaşlılık dönemlerindeki her bireyle çalışabilmektedir. Yaşlılık, doğası gereği, pek çok riski ve ihtiyacı barındıran bir süreçtir. Sağlık, barınma, yoksulluk, ihmal/istismar mağduru olma, toplumdan ve sosyal yaşamdan dışlanma gibi riskler yaşlı bireylerin karşı karşıya kalabileceği ciddi riskler arasında sayılabilir. Bu açıdan sosyal hizmet, yaşlılarla çalışırken bireyleri ve ailelerini destekleme, var olan hizmetleri yaşlı bireyler açısından ulaşılabilir ve kullanılabilir kılma, hizmetlerin sunumunu hak temelli ve yaşlı bireyin onuru ve değerine uygun olarak organize etme gibi pek çok rol ve işlevi yerine getirmek durumundadır. Sosyal hizmet bağlamında uzmanlar tarafından yaşlılara sunulan hizmetler, fiziksel, psikolojik ve sosyal yönden başarılı ve bağımsız bir yaşlanma hedefindedir ve bu yönde uygulanan çalışmalar profesyonel olarak yürütülmelidir. Bireylerin başarılı bir biçimde yaşlanması yalnızca bireysel özellikleri ile alakalı değildir. Toplumsal açıdan bireylere sağlanacak psiko-sosyal, ekonomik ve fizyolojik yöndeki destek hizmetleriyle de yakından ilişkilidir(Özdemir, 2017, s.31-32).

Modernleşme ile birlikte, aile yapıları da değişim göstermektedir. Geleneksel aile yapısından çekirdek aile yapısına doğru bir değişim söz konusudur. Bu noktada çekirdek aile yapısı içerisinde kendisine yer bulamayan yaşlıların bakımı konusu kamu ve özel sektörün tekeline geçmektedir. Devletlerin yaşlıların bakımı

konusunda bir bütçe ayırma zorunluluğu doğduğu için yaşlılık durumu ekonomi için bir sorun haline gelmektedir. Devletin bütçe ayırması ve bakım için politikalar geliştirmesinin yanı sıra yaşlılık, birey içinde farklı sorunları beraberinde getirmektedir. İş yaşamındaki aktif durumdan emeklilikle birlikte pasif duruma geçen yaşlılar, ekonomik problemlerle karşı karşıya kalmaktadır. Bireylerin yeterli miktarda gelirinin olmaması, sağlıklı ve düzenli beslenememeyi beraberinde getirmektedir. Dengesiz beslenme beraberinde sağlık problemlerini getirmektedir. Ekonomik sorunlar nedeniyle sağlık ihtiyaçlarını tam anlamıyla karşılamamaktadır. Ekonomik sorunlarla baş etmek için çevresinden ya da sosyal hizmet kurumlarından yardım beklemek durumunda kalmaktadır. Fiziksel olarak yaşlılığın vermiş olduğu güçlükler de kişinin karşısına çıkınca yaşlı kişilerin bir başkasının bakımına muhtaçlık durumu ortaya çıkmaktadır. Çekirdek aile yapısındaki değişiklikler ailede ortamında herkesin iş hayatına devam etmesi ile birlikte yaşlı bireyin bakımı noktasında aile bireylerinden birinin bakımı mümkün olamamaktadır. Bu sebeple de yaşlı bireyin bakımı kamu kurum ve kuruluşlarına ya da devlet destekli özel bakımevlerine kalmaktadır. Kişilerin kurumlarca ve aile bireyleri dışındaki kişiler tarafından bakılması yaşlı bireylerde üzüntü ve yalnızlık hissini güçlendirmektedir. Kimsesizlik hissi, fiziksel rahatsızlıklarla baş etme noktasında bireyi daha da zor durumda bırakacaktır. Yaşamla savaşıma noktasında kendisini güçsüz hissedecektir. Bu noktada yaşlı bireylere yakından destek olma, yanlarında olduklarını hissettirmek kişiler için hayatı kolaylaştırıcı unsurlardır.

Toplumda bulunan bütün yaş gruplarının toplumsal yaşama ve toplumsallaşmanın sürdürülmesine katkıları vardır. Değişen hızlı toplumsal yapı ile birlikte yaşlıların bilgi birikimlerine ve deneyimlerine toplumların devamı için ihtiyaç vardır. Topluma karşı kültürel anlamda rehber konumundadırlar. Toplumsal değerlerimizi korumak ve sürdürmek için kuşaklar arası ilişkileri güçlendirecek, yeni nesillerle yaşlı neslin iletişimini kolaylaştıracak yaşlı ve genci, bir araya getirecek düzenlemeler yapılması önemlidir (Canatan, 2008, s.69-70). Yaşlıların toplumdaki algılanışını eğitimle değiştirmek kolay olduğu için eğitimin ilk kademesindeki aktiviteler önemlidir. Böylelikle hem yaşlı bireyler toplumdan izole olmayacak hem de toplumdaki yaşlı bireylere yönelik olumsuz yargılarda azalma görülecektir.

1.3.1. Sosyal Girişimciliğin Sosyal Hizmet Alanındaki Rolü

İnsan odaklı bir meslek olan sosyal hizmetin hedefi sosyal sosyal sorunları çözmektir (Altun, 2016, s.187). Sosyal hizmet, yaşadıkları sosyal çevreleri itibariyle sosyo-ekonomik anlamda çeşitli gereksinim içinde olan ya da olması ihtimali bulunan birey, aile, grup ve toplumu bu konularından uzaklaştıracak mesleki yardımları araştıran, planlayan, olası çözüm yollarını belirleyen bir meslektir (Friedlander' dan akt: Özdemir, 2000, s.102). Küreselleşme ile birlikte farklı sosyal sorunların ortaya

çıkmasıyla sosyal hizmet mesleğinin de sorunlara çözüm üretmek ve müdahale etmek için yenilikçi/inovatif yöntemler uygulama ihtiyacı ortaya çıkmaktadır. Bu noktada sosyal girişimcilerin ve sosyal hizmet uzmanlarının toplumda değişim yaratmak istedikleri gruplar ortaktır (Özmete ve Gök, 2015, s.127). Sosyal girişimcilik, karmaşık sosyal ihtiyaçlarla ilgilenmek amacıyla yenilikçi yaklaşımlar geliştirmek olarak ifade edilmektedir. Sosyal girişimciler, dezavantajlı konumdaki kişileri sürekli desteklemek yerine, bir şeyler üreterek insanları sorun çözmede konusunda güçlendirmeyi hedeflemektedir. Sosyal girişimcilik anlamında yenilikçi düşünce ve yöntemlerin, hızla değişen toplum yapısında ortaya çıkan sorunların çözümlenmesine katkı sağlayacağı bir gerçektir. Sosyal girişimcilerin sorun çözmek için sosyal etki hedefi ile sosyal hizmet mesleğinin toplumda ortaya çıkan sosyal ihtiyaçları karşılama işlevi, hedeflerindeki kesişim noktasını oluşturmaktadır.

Birey olduğu kadar toplumu da ele alan sosyal hizmet uzmanları değişimin ve gelişimin her aşamasında “değişim ajanı” olarak görev almaktadır. Böylece bir toplumda sosyal girişimcilik sosyal hizmet mesleğinin “uygulama alanı” aracılığı ile gerçekleşir (Özmete ve Gök, 2015, s.139-140). 21. yüzyılın ekonomik, politik ve sosyal gerçekleri göz önüne alındığında sosyal hizmet bir yandan kurduğu dengeyi sürdürme öte yandan da ekolojik sistem, güçlendirme, çevresi-içinde birey gibi temel yaklaşımların zihinsel malzemelerine ek olarak yeni kavramlara ulaşma ihtiyacı göstermektedir. Bu nedenle sosyal hizmetin geleceğinde nerede ve ne ağırlıkta yer alacağı merak konusu olan sosyal girişimciliğin önemi git gide artmaktadır. Sosyal hizmet alanlarında bir fikri üretme aşamasından sosyal sorunların çözümlenmesine yönelik her adımda yenilikçi yaklaşımlar kullanmak, sistemin dönüşümüne her aşamada katkıda bulunmak ve farklı disiplinlerden yeni kavramlar devşirmek mesleğin bilgi gövdesine katkıda bulunmak açısından önemlidir (Yıldırım ve Tuncay, 2019, s.177-178). Sosyal girişimcilik hareketi toplumların sahip olduğu yerel dinamiklerden hareketle sosyal dönüşüm gerçekleştirmeyi ifade etmektedir. Sosyal değer yaratmayı kendisine temel amaç edinen sosyal girişimcilik olgusunun gerçekleştirmeyi amaçladığı şey ise sosyal dönüşümdür. Sistem içerisinde kalarak sistemin kapsamlı bir değişimini ifade eden olgunun temel vurgusu da toplumda görünürlüğü artan sosyal sorunlardır. Sosyal sorunların çözümüyle de bir yandan toplumsal bir değişim ortaya koymaya çalışan sosyal girişimcilik diğer yandan söz konusu değişimi pozitif yönde gerçekleştirerek toplumsal bir gelişme gerçekleştirme peşindedir (Mengü, 2016, s.97-98). Sosyal girişimler, devletin toplum için sağladığı sosyal hizmetlerin dışında ona destek olan, toplumun faydası ve ferahı için çalışan, sivil, gönüllü hareketlerdir(Topal ve Atay, 2015, s.16-18). Sosyal girişimler kamunun toplumun ihtiyaçları için sunduğu fırsatların yanında tamamlayıcı olarak yer almaktadır. Türkiye’de sosyal girişimcilik ve yaşlılara yönelik yapılan sosyal hizmet faaliyetlerini içeren çok sayıda bilimsel çalışma bulunmaktadır. Fakat sosyal

girişimcilik ve sosyal hizmet mesleğinin bağlantısına birbirini tamamlayıcı noktasına değinerek yapılan bir çalışma yoktur. Bu noktada, çalışmanın temel amacı sosyal girişimcilik faaliyetleri ile sosyal hizmet faaliyetlerinin ilişkisini açıklamaktır. Bu ilişkiyi bir sosyal girişimcilik örneği olan YADES projesi ile daha açıklayıcı şekilde ortaya konması ve literatürü zenginleştirmek amaçlanmıştır. Sosyal girişimcilik ve sosyal hizmet mesleğinin ilişkisini somutlaştırması bakımından önem arz etmektedir.

2.YÖNTEM

Araştırmada, nitel araştırma yöntemlerinden olan durum çalışması kullanılmaktadır. Durum çalışmalarında bir ya da birkaç durum derinlemesine araştırılır. Durum çalışmalarında bir birey, bir kurum bir grup ya da bir ortam, çalışılacak durumları oluşturabilir. Duruma ilişkin etkenler bütüncül bir şekilde ele alınır. Duruma etkileri üzerine odaklanılır (Yıldırım ve Şimşek, 2008, s.77). Durum çalışmasını gerçekleştirebilmek adına, yarı yapılandırılmış soru formu aracılığıyla proje yürütücü ile görüşme gerçekleştirilmiştir. Görüşme soru-cevap yoluyla, sözlü iletişimin ön planda olduğu bir veri toplama tekniğidir. Görüşmede kişilerin bir konu hakkındaki görüş, düşünce ve tutumları analiz edilmektedir (Arslan, 2020,s.163). Bu kapsamda araştırma evreni olarak Sakarya Yaşlı Destek Merkezi 06.05.2020 tarihinde ziyaret edilmiştir. Ziyaret esnasında yapılan gözlemin ardından girişimin proje yazarı olan Yeliz HAYAT ÖZCEYLAN ile görüşme gerçekleştirilmiştir.

3. BULGULAR

3. 1. Projeyi Yazma Motivasyonu

Projenin yazarı Yeliz HAYAT ÖZCEYLAN, 2013 yılından itibaren Sakarya Büyükşehir Belediyesi'ne bağlı Sosyal Hizmetler Şube Müdürlüğü Yaşlı Hizmet Birimi'nde görev aldığını ifade etmiştir. Proje tasarlamasının nedenlerini şu şekilde ifade etmektedir:

“Yaşlı bireylerle olan diyaloglarım her zaman iyiydi ve bu alanda eksikliğini hissettiğim bir hizmet binası oluşturmayı hep hayal etmiştim. Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığının 2016 yılında hibe destek projesi çağrısı ile hayalimi gerçekleştirmek için fırsatım oluştuğuna dair inancım gelişti. Çünkü bu tarz yaşlılara yönelik hizmet merkezleri kurma fikrinde maddi kaynaklar çok önem arz etmektedir. Maddi imkânların yeterli olmaması nedeniyle düşünülen projeler hayata geçirilemeyebiliyor. Bu anlamda bakanlığın destek verecek olması bu projeyi hayata geçirebileceğimize inancımı kuvvetlendirdi ve en büyük etken bu şekilde ortaya çıktı.”

Projeyi yazmaya başlarken çevresinden almış olduğu desteğe ve engelleyici tutumlarla var ise ne gibi tutum geliştirdiğine dair yöneltilen sorulardaki cevabını şu şekilde olmuştur:

“Yakın bir arkadaşşıma projeyi yazarken sürekli kontrol etmesini istemiştım. Bu çevremde aldığım en önemli desteklerden biriydi. Projeyi yazdığım sırada Yaşlı Hizmet Birimi’nde görev almıyordum. Buna rağmen proje çağrısına katılım göstermek istememle ilgili birimde bulunan arkadaşlarla ufak bir sorun yaşadık fakat sonuçta kurumumuza kazandıracağımız bir hizmet olacağı için sorunlar kısa sürede çözümlendi. Projeyi yazarken çevreme karşı oldukça sessiz ve sabırla davrandım. Yazdığım bu projenin bana değil yaşlılara karşı bir hizmet olacağını, en önemlisi yazdığım her bir kalemin gerçeğe dönüşünü izlemenin hazzını alacağımı hayal ederek asla vazgeçmedim yazmaktan.”

3. 2. YADES Projesinin Amaçları

Yaşlı Destek Programı çağrısı ile hayata geçirilen Yaşlı Destek Merkezi’nin amaçlarını anlamak için sorulan sorularda projenin en temel amacının, evinden çıkamayan yaşlı vatandaşlarımıza evlerinde hizmet sunmak, evinden çıkma imkânı olan belirli bir uğraş bulamayan vatandaşlarımıza çeşitli etkinliklerle hizmet sunmak şeklinde ifade etmiştir. Bunun yanı sıra Yaşlı Destek Merkezi’nin sunmuş olduğu hizmetleri ise şöyle sıralamıştır:

“Evde temizliğin sağlanması her birey için son derece önemlidir. Fiziksel yeterliliği olan bireyler temizlik ihtiyaçlarını kendileri gerçekleştirebilirken, yaşlı bireyler için durum daha zorlayıcıdır. Bu nedenle evde temizlik hizmeti sunmayı hedefledik. Temizliğin yanı sıra her bireyin kişisel bakımını sağlanması da son derece önemlidir. Bu nedenle evlere temizliğe gidildiği durumlarda kişisel bakım hizmeti de vermenin yerinde olacağını düşündük.”

“Proje kapsamındaki bir diğer hizmetimiz yaşlılarımızın fiziksel aktivitelerindeki zorluklarına yönelik fizik tedavi hizmetinin olmasıdır. Bunun yanı sıra ihtiyaç duyduğunu ifade eden yaşlılarımız için psikolojik destek hizmeti de sunmaktayız.”

“Merkezimizde yaşlı bireylerin sosyalleşebileceği hat, resim, Kur’an-ı Kerim, nakkaşlık, teknoloji bilgisi, ahşap boyama gibi hobi ve sanat kursları gibi imkânlar bulunmaktadır. Böylelikle bireyler kendilerine yeni uğraş alanları bulmaktadır. Farkındalık eğitimleri, gezi ve doğa yürüyüşü gibi imkânları da sağlamış bulunmaktayız.”

3.3. Girişimin Özel Sektör Faaliyetlerinden Farkı

Projenin özel sektör girişimlerindeki farkına ilişkin sorular yönelttiğinde cevabı şu şekilde olmuştur.

“En büyük farkının verilen tüm hizmetlerin ücretsiz olması olduğunu söyleyebilirim. Vatandaşın istediği doğrultu da istenilen tüm yardımlar ulaştırılabiliyor.”

Sosyal sorumluluk misyonu ekseninde hayata geçirilen projenin toplumdaki yarattığı değerine ilişkin ise,

“Toplumumuzda yapmış olduğumuz bu hizmetlerin tanıtımı yapıldıkça bireylerin, kendi aile büyüklerine karşı bakış açılarının değiştiğini, daha çok ilgilendiklerini söyleyebilirim. Vatandaşlar kendi mahallerinde ikamet eden ve mağdur olduğunu düşündüğü yaşlı vatandaşlarımızın ihbarını yaparak onların refah seviyelerinin yükselmesine aracılık etmektedir.”

Projenin sosyal girişimcilere örnek oluşturması açısından ve proje geliştirecek kişilere tavsiye;

“Projenin hayata geçirilmesinin üzerinden dört yıl geçti. Dört yıllık bir hizmet değerlendirmesi yaptığımız da bu alanda özel işletmelerde de bu tür faaliyetlerin başladığını söyleyebilirim. Kurumumuzun belirli bir personel çerçevesinde çalışması ve yardım kriterlerinin bulunması göz önüne alındığında, girişimciler gerek maddi kazanç elde etmek gerekse bu hizmeti yaşlılarımıza ulaştırabilmek için, dezavantajlı yaşlılarımıza değil de, maddi sıkıntı yaşamayan fakat bakacak kimsesi olmayan yaşlılarımıza öncelik verebilir. Bu alanda oluşturulacak bir protokol iş birliği yapılabilir. Bazı durumlarda hizmet alımına da gidilebilir. Sosyal sorunlara yönelik çözümleri olan kişiler hiçbir zaman hayallerinden vazgeçmesinler, toplumda var olan bir soruna çözüm bulunduğunda ve bunun sürdürülebilirliği sağlandığında alınan haz o kadar büyük ki. Yılmamak en önemlisi”

3.4. YADES Projesinin Finansal Destekleri

Katılımcı, finansal kaynakların sağlanması noktasında, projenin oluşturulduğu ilk yıl, hibe desteğinin alındığını ve %70'i Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı tarafından, %30'luk kısmı ise Sakarya Büyükşehir Belediyesi tarafından karşılandığını ifade etmiştir.

Projenin kabul almasından sonra bütçelendirme ile ilgili zorluklara ve projenin olmazsa olmaz bütçe kalemlerini ifade etmesi istendiğinde;

“Yaşadığım en büyük zorluk personel maaşlarının ücretlendirilmesiydi. Çünkü 2016 yılında hibe desteğine çağrı yapıldı fakat projenin yazımı, onayı ve faaliyete başlaması 2017 yılını bulduğu için yeni belirlenen asgari ücret sebebi ile yazılan bütçe ile gerçekleşen bütçe birbirinden farklılık gösterdi. Proje kapsamında çalışacak bireylerin maaşlarının ödenebilmesi öncelik arz etmektedir. Olmazsa

olmaz bütçe kalemleri ise, bina yapım ve onarım faaliyetleri, personel giderleri ve ulaşım giderleri olarak kategorilendirilebilir.”

3. 5. YADES Projesinin Sağladığı Faydalar ve Sürdürülebilirliği

Projenin sağlamış topluma sağlamış olduğu faydaların ifadesinde ise,
“Bu proje yaşlılarımıza günlerini nasıl daha kaliteli geçirebileceklerini göstermiştir.”

“Verilen hizmetlerin ücretsiz olması sonucu yaşadıkları nakdi kaygı korkusu ortadan kaldırılmış ve toplumun dezavantajlı kesiminin de desteklenmesi sağlanmıştır.”

“Yaşadıkları ikamet adreslerinin daha sağlıklı olması ile sağlıklarının daha iyi duruma gelmesine zemin hazırlanmıştır.”

“Aldıkları fizik tedavi faaliyetleri ile nekahet dönemlerini daha kısa sürede tamamlamaktadır.”

Proje kabul edildikten sonra, Türkiye genelinde gösterdiği gelişime ilişkin,
“Yaklaşık 4 yıldır hizmet aksatılmadan aksine her geçen gün istenilen talepler doğrultusunda geliştirilerek devam etmektedir. Sakarya İli’nde beklenen hizmetler çeşitli araştırmalar ile ortaya konmakta ve hizmet çeşitliliği bu alanda devam etmektedir. Kayseri Belediyesi’ne bu alanda proje danışmanlığı da yapılarak onların bu alanda faaliyet göstermelerine yardımcı olunmuştur. Bunun yanı sıra proje çağrısına projeleri ile katılan iller geliştirdikleri projelerle yaşlılara yönelik hizmetlerin her geçen gün kalitesinin artmasını sağlamıştır. Bu alanda verilecek hizmetler katlanarak ve geliştirilerek daha ileriye taşınabilir diye düşünüyorum.”

SONUÇ

Yaşlılık, bebeklik, çocukluk ve yetişkinlik gibi yaşamın bir evresidir. Her yaşam evresinin beraberinde getirdiği olumlu ve olumsuz özellikleri bulunmaktadır. Bu nedenle yaşlı bireylerin yaşlılığı, hayattan tamamen çekilmek olarak algılamalarını önüne geçilmesi önemlidir. Sosyal anlamda hayata sıkı sıkı sarılma fırsatları sağlanmalıdır. Hobiler edinme konusunda yardımcı olunmalı, sevdikleri ve hoşlandıkları aktivitelere katılım için imkân yaratılmalıdır. Kısaca her yaşın kendine has özelliklerinin tadını çıkarmaları sağlanmalıdır. Yaşlılık döneminin bireylerin karşısına farklı sorunlar çıkardığı bu dönemde her meslek alanının kendi alanına özgü yapabileceği sorumluluklar vardır. Bu anlamda sosyal hizmet mesleğine düşen sorumluluklardan biri, yaşlıların sosyal çevrelerini uygun şekilde düzenlemek düşmektedir. Bu kapsamda Aile Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığının YADES proje çağrısı ile evinde hizmete ihtiyaç duyan 65 yaş üstü yaşlıların korunması ve desteklenmesi amaçlanmıştır. Yaşlıların bakımlarının yaşadıkları mekânlarda yapılarak hizmetlerin ülke geneline yayılması hedeflenmektedir. Yaşlılara yönelik

hizmetlerin bütünleşik bir şekilde sunulması hedefinde büyükşehir belediyelerinin bünyesinde projeler hayata geçirilmiştir (EYGM, 2016, s.2). Bu anlamda 2016 yılında Sakarya, Kayseri, Kahramanmaraş, Şanlıurfa ve Trabzon illerinin projeleri valilik oluru ile kabul edilmiştir.2017 yılında Antalya, Gaziantep, Malatya, Ordu ve Samsun illerinin geliştirmiş oldukları projeler kabul görmüştür. Her sene farklı illerin proje hazırlayıp yaşlılara yönelik hizmetleri hayata geçirmesi bu alanda verilen hizmetlerin yaygınlığının giderek arttığının işaretidir. Bu anlamda genel bütçeden aktarılan kaynakla yaşlılık alanında gerçekleştirilen en büyük bütçeli ilk destek programı olan Yaşlı Destek Programı (YADES), yerel dinamikleri harekete geçirerek yaşlılık konusunda farkındalık yaratmıştır(EYGM, 2018, s.1). Sakarya Büyükşehir Belediyesi Sosyal Gelişim Merkezi Sosyal Hizmetler Şube Müdürlüğü çalışanı Yeliz HAYAT ÖZCEYLAN' ın yazdığı ve hayata geçirilmesinde sorumluluk üstlendiği Yaşlı Destek Merkezi projesi YADES proje çağrısının Sakarya ilindeki uygulamasının karşılığıdır. Yaşlılara bütüncül bir şekilde biyo-psiko-sosyal açıdan iyilik halinin oluşması düşünülerek verilen hizmetlerin yaşlılara yönelik uygulamalarda her geçen gün daha iyiye gidildiğinin işaretidir.

Sosyal girişimciler toplumsal bilinç ve duyarlılık seviyelerinin yüksek olması sebebiyle toplumsal sorunların çözümüne odaklanmaktadır. Sorunların çözümü adına ürettikleri projelerde sosyal değeri ekonomik değere göre öncelemektedirler(Şentürk ve Mengü, 2019,s.11). Bu alanda, Özeren ve Saatçioğlu çalışmalarında başarılı uygulamalarıyla öne çıkan sosyal girişimci bir faaliyet olan Çöp(m)adam projesini, Özden, Sünnetçioğlu ve Özkök ise bir sosyal girişimcilik örneği olan Hayata Sarıl Lokantası faaliyetleri üzerine çalışmalarını yürütmüştür. Bu projeler üzerine yapılan çalışmalar göstermektedir ki bu gibi sosyal girişimcilik projeleri faydalı olmaktadır (Özeren ve Saatçioğlu, 2016, s.75;Özden ve Ark.2019, s.48). Toplumda yer alan sosyal sorunların çözümü noktasında üretilen sosyal girişimcilik faaliyetleri sorunların çözümünde büyük önem arz etmektedir. Bu noktada YADES projesinin de ortaya çıkışı sosyal girişimcilik faaliyetleri ile benzerdir. Tüm bu projeler ve YADES projesine bakıldığında sosyal girişimcilik alanında yapılması gereken projelerde şunlara dikkat edilmelidir. Toplumda var olan sosyal sorunlara karşı bilinçli olmak ve çözümü için farklı fikirleri üretmek önemlidir. Bir fikrin ortaya çıkmasından sonra en önemli kısım ise mali kaynakların sağlanması ve sürdürülebilirliğinin sağlanmasıdır. Mali kaynaklar konusunda devlet kurumları ve sivil toplum kuruluşları ve yerel yönetimler önem arz etmektedir. Sürdürülebilirlik kısmında ise, proje hayata geçirildikten sonra kendi kendini sekteye uğratmadan yeni hizmetler sağlayarak yenilemelidir.

Sosyal sorunların çözümüne ilişkin projelerin ortaya çıkışını değerlendirmek yazılacak projeler konusunda yol gösterici olacaktır. Sosyal hizmet alanında gerçekleştirilen YADES projesinin ortaya çıkışını incelemek sosyal hizmet

disiplininde çalışmalar yürüten araştırmacılar için örnek teşkil etmesi açısından önemlidir. Sosyal girişimcilerin sosyal değer yaratma özellikleri üzerine odaklanılarak sosyal girişiminin ortaya çıkma sürecinin açıklanması açısından teorik çalışmaların yanında uygulamalı çalışmalar da yapılması gereklidir.

KAYNAKÇA

- AB Bakanlığı/Sosyal, Bölgesel Ve Yenilikçi Politikalar Başkanlığı (2011). Avrupa Aktif Yaşlanma ve Nesillerarası Dayanışma Yılı Hakkında Bilgi Notu, Ankara
- Altun, F. (2016). Afetlerde Psikososyal Hizmetler: Marmara ve Van Depremleri Karşılaştırmalı Analizi, *Çekmece İZÜ Sosyal Bilimler Dergisi*, 4(8-9), 183-197.
- Altun, F. (2020). Sosyal Hizmetin Uygulama Alanları, Enver Sinan Malkoç (Ed.), *Sosyal Hizmetin Temel Konuları El Kitabı* içinde (s. 185-201). Ankara: Grafiker Yayınları.
- Arslan, M. (2020). Bilimsel Araştırma Bileşenleri. Selçuk Kahraman (Ed.), *Araştırma Yöntem ve Teknikleri I* içinde (s. 42-60). Erzurum: Atatürk Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Yayını.
- Aydınlık Ülgen, A. (2015). *Girişimcilik*. İstanbul: Auzef Yayınları.
- Baş, A, Ş,(2019).*Yüksek Lisans Tezi*. Evde Yaşayan Yaşlıların Aktif Yaşlanma Ve Yaşam Kalitesi Yönünden Değerlendirilmesi: Nazilli Örneği. Aydın Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Anabilim Dalı, Aydın
- Başar, M.(2019).Girişimcilik ve Girişimcilik Süreçleri. Yılmaz Ürper (Ed.), *Girişimcilik* içinde (s.2-21). Eskişehir: Açıköğretim Fakültesi Yayını.
- Büyükaslan, D,H ve Kızıldağ, H. (2017) Dönüşüm Ajansı Olarak Kadın Sosyal Girişimcilerin Profilleri Üzerine Bir Araştırma, *Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*,10, 47-64
- Canatan, A.(2008), Toplumsal Değerler ve Yaşlılar, *Yaşlı Sorunları Araştırma Dergisi*, 1, 62-71.
- Çetin, S.(2019). *Yüksek Lisans Tezi*. Yaşlılarda Yaşam Kalitesi Ve Yaşlılık Algısında Sosyal Hizmetin Rolü: Ankara Örneği. Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyal Hizmet Anabilim Dalı, Sakarya
- Danış, M,Z. (2015). *Kurumlarda Kalan Yaşlıların Yaşam Kalitesi Ve Bunu Etkileyen Faktörler(Ankara Örneğinde Bir Alan Araştırması)*. İstanbul: Nar Yayınevi.
- Demir, Ö. (2014), “Sivil Toplum Kuruluşları”, “Sosyal Girişimcilik”, “Kurumsal Sosyal Sorumluluk” ve “Sosyal İşletme”, *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 6, 347-3567
- Denizalp, H.(2007), *Toplumsal Dönüşüm İçin Sosyal Girişimcilik Rehberi*. Ankara: Odak Ofset Matbaacılık.
- Engelli ve Yaşlı Hizmetleri Genel Müdürlüğü (2016). Yaşlı Destek Programı Uygulama Usul ve Esasları. Ankara: Aile Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı,1-68 Erişim Adresi: <https://ailevecalisma.gov.tr/media/7017/2016-yades-uue-kitapc%C4%B1%C4%9F%C4%B1.pdf>
- Engelli ve Yaşlı Hizmetleri Genel Müdürlüğü (2018,7 Aralık).Aile Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı (Sayı-18147135-130.99-69). Erişim Adresi:

- <https://ailevecalisma.gov.tr/media/6489/2018-yades-bakanonay%C4%B1.pdf>
- Eyhgm. (2013).Türkiye’de Yaşlıların Durumu ve Yaşlanma Ulusal Eylem Planı Uygulama Programı. Ankara: Engelli ve Yaşlı Hizmetleri Genel Müdürlüğü Yayını.
- Eyib. (.2020). *Engelli ve Yaşlı İstatistik Bülteni*. Ankara: Engelli ve Yaşlı Hizmetleri Genel Müdürlüğü Yayını.
- Ersen, T.B, Kaya, D. ve Meydanoğlu, Z. (2010). *Sosyal Girişimler ve Türkiye (İhtiyaç Analizi Raporu)*. İstanbul: Tüsev Yayınları.
- Işıkhana, V.(2014). *Sosyal Politika*. Erzurum: Atatürk Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Yayını.
- Karakuş, B.(2018). *Türkiye’de Yaşlılara Yönelik Hizmetler. Kurumsal Yaşlı Bakımı Ve Kurumsal Yaşlı Bakımında İllerin Durumu*. Ankara: Engelli ve Yaşlı Hizmetleri Genel Müdürlüğü Yayını.
- Kurt, G.(2008).*Yüksek Lisans Tezi*. Türkiye’de Yaşlılık Olgusuna Sosyolojik Bir Bakış (Sivas İl Örneği). Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyoloji Anabilim Dalı, Sivas
- Mengü, E.(2016).*Yüksek Lisans Tezi*. Sosyolojik Perspektiften Sosyal Girişimcilik Olgusu. İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyoloji Anabilim Dalı, İstanbul
- Özeren, E., Saatçioğlu Yaşar,Ö.(2016). Sosyal Girişimcilikte İnovasyon ve Farklılıkları Yönetmek: Çöp(m)adam Örneği, *Girişimcilik ve İnovasyon Yönetimi Dergisi*, 5(1), 71-96
- Özdemir, U.(2000).Sosyal Hizmet Uygulamasının Genel Çerçevesi, *Toplum ve Sosyal Hizmet Dergisi*, 10, 100-110.
- Özmete, E., Gök Akgül, F.(2015) Sürdürülebilir Kalkınma İçin Sosyal İnovasyon Ve Sosyal Hizmet İlişkisinin Değerlendirilmesi, *Toplum ve Sosyal Hizmet Dergisi*, 2, 127-143.
- Özden, O., Sünnetçioğlu, S. ve Özkök, F. (2019). Gastronomideki Umut: Bir Sosyal Girişimcilik Örneği Olarak Hayata Sarıl Lokantası, *Journal of Awareness*, 3(5), 41-52
- Özdemir, H.(2017). *Yüksek Lisans Tezi*. Yaşlıların Belediyelerce Verilen Hizmetlere Bakış Açısı: Etimesgut Belediyesi Örneği. Başkent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyal Hizmet Anabilim Dalı, Ankara
- Pehlivan, M. (2018), *Yüksek Lisans Tezi*. Yaşlılıkta Yalnızlık ve Yoksulluk İlişkisi(Sakarya İli Serdivan İlçesi Örneği). Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyal Hizmet Anabilim Dalı, Sakarya
- Seyyar, A. (2011). *Sosyal Politika Bilimine Giriş*. Sakarya: Sakarya Yayıncılık.
- Sucu, N.(2019).Yaşlılara Göre ‘Yaşlılık’ Ve Yaşlıları Etkileyen Sosyal Değişimler, *Millî Kültür Araştırmaları Dergisi*, 1, 66-81
- Şen, Z.(Tarih Belirtilmemiş).Girişimcilik Kavramı ve Gelişimi. H. Mustafa Paksoy ve Ayşe Özgöz (Ed.), *Girişimcilik* içinde (s.44-65). İstanbul: Auzef Yayınları.
- Şeker, M.(2012).*Yüksek Lisans Tezi*. Sosyal Girişimciliğin Artan Önemi Ve Bir Araştırma. Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Anabilim Dalı, İstanbul
- Topal, Z. ve Atay, E.(2015). Örgüt Kuramları İle Sosyal Hizmet İşletmelerini Anlamak, Süleyman Demirel Üniversitesi Vizyoner Dergisi, *Sosyal Hizmet Özel Sayısı*, 9-20.

- Uyanık, Y. ve Başyığıt, R.(2018). Demografik Yapı İçinde Yaşlı Nüfusun Görünümü Ve Aktif Yaşlanma Yaklaşımı Perspektifinde Politika Örnekleri, *İş ve Hayat Dergisi*, 4(8), 273-310.
- Ürper, Y.(2018).Girişimcilik Kavramı, Çeşitleri ve Girişimcilikte Etik. Yılmaz Ürper (Ed.). *Girişimcilik Ve İş Kurma* içinde (s.2-21), Eskişehir: Açıköğretim Fakültesi Yayını.
- Şentürk, M. ve Mengü, E.(2019). Sosyolojik Açından Sosyal Girişimcilik, *Journal of Economy Culture and Society*, 61, 1-16.
- Yıldırım, B. ve Tuncay, T.(2018), Sosyal İnovasyonun ve Sosyal Girişimciliğin Sosyal Hizmet Mesleğinin Geleceğindeki Rolü, *Hacettepe Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 37(1), 169-187
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2008). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.